

Atoly – geneze, životní cyklus, fauna a flóra, testy jaderných zbraní v Oceánii

Atol je typ ostrova v tropických mořích, který se skládá z kruhovitého korálového útesu, jenž obklopuje lagunu.

Atoly vznikají postupnou přeměnou podmořských sopek. Je-li erupce podmořské sopky dostatečně silná (či opakovaná), vynoří se ze dna oceánu sopečný kužel, který vznikl z mořské sopky. Další nezbytnou podmínkou pro vznik atolu je teplá a čistá voda. Jedině tak se kolem vyhaslé sopky začne vytvářet korálový útes, lemující pobřeží sopečného ostrova. Eroze způsobuje, že se sopečný kužel začne rozpadat a pomalu se potápí zpět do vod oceánu. Korálový útes se naopak rozrůstá a v cestě za světlem se stále více přibližuje k mořské hladině. Takto postupně vzniká bariérový útes. Postupem času původní sopečný ostrov úplně zmizí pod vodou a nad hladinou oceánu zůstává pouze korálový prstenec – atol, který uzavírá mořskou lagunu. Celý proces trvá miliony let a atol není konečnou fází. Postupně se totiž rozpadá a potápí i korálový ostrov a po čase i on zmizí pod hladinou oceánu.

Většina ze světových atolů se nachází v Tichém oceánu (např. souostroví Tuamotu, Marshallovy ostrovy a ostrovní skupiny Kiribati a Tuvalu) a indický oceán jsou to například Maldivy nebo vnější ostrovy Seychel. V Atlantském oceánu nenajdeme žádné velké skupiny atolů.

Flora a fauna

Nevelkou plochu atolů zaujímají původní tropické lesy, ty jsou však většinou nahrazeny kokosovými palmami, které tvoří důležitou složku místního zemědělství. Velmi často zde najdeme různé slanomilné rostliny, mezi něž patří zmíněné kokosové palmy a fíkovníky. V mělkých vodách korálových útesů má svůj domov velké množství podmořských rostlin a živočichů. Některé atoly si stále uchovávají panenskou přírodu a žije na nich množství endemitních druhů. Příkladem může být atol Aldabra, kde asi pětina ze 180 kvetoucích rostlin je endemitních. Žije zde také největší populace želv obrovských nebo největší suchozemský krab.

Atomové testy

Po skončení 2. světové války se USA a Sovětský svaz předháněly ve výzkumem nukleárních zbraní. Jejich snahy vedly až ke kontaminaci atmosféry, jež mohla způsobit nekontrolované změny podnebí. Jaderné testy prováděly Spojené státy od roku 1946. Většina testů byla prováděna na atolech, které jsou součástí Marshallových ostrovů. Například na atolu Bikini provedeno v letech 1946-1958 23 zkušebních jaderných výbuchů. Například zde byl zkoumán vliv jaderných výbuchů na válečné lodě – krycí název byl Operace Crossroads. Dalším místem, kde byly prováděny jaderné testy je atol Eniwetok. Na atolu bylo provedeno celkem 43 atomových explozí mezi lety 1948-1962. V roce 1952 se na atolu uskutečnil test první vodíkové bomby. Dalším státem provádějícím jaderné testy na atolech byla Francie, jež mezi lety 1966-1996 prováděla jaderné zkoušky na atolech Mururoa a Fangataufa v souostroví Tuamotu. V roce 1995 rozhodl prezident Jacques Chirac o tom, že na atolech bude provedena nová série testů. To vyvolalo obrovskou vlnu nevole především v tichomořských zemích. Francie nakonec v roce 1996 nukleární zkoušky definitivně zastavila.

Zdroje:

[1] THURMAN, Herold V, TRUJILLO, Alan P, PETRUSEK, A. *Océanografie: [tajemný svět moří a oceánů]*. Vyd. 1. Praha : Computer Press, 2005. 479 s. ISBN 8025103536

[2] <http://cs.wikipedia.org/wiki/Eniwetok>

[3] <http://www.stoplus.cz/archiv/bikini.html>

[4] http://www.kompas.estranky.cz/clanky/clanky---australie_-oceanie-a-antarktida/gambierey-mangareva-rikitea-francouzaska-polynesie.html

[5] <http://atol.navajo.cz/>

[6] <http://cs.wikipedia.org/wiki/Bikini>